

b) a 100 koronás jutalmakra pályázó birtokosok csemetekertje legalább is $\frac{1}{4}$ kat. hold kiterjedésű legyen.

A pályázó birtokos köteles a versenyre bocsátott csemetekertet állandóan gondozni és legalább is az elbírálás időpontjáig üzemben tartani.

A versenyre bocsátott csemetekertek 1919. évben fognak a helyszínén megbíráltatni, míg állandó gondozásukról, illetőleg üzemben tartásukról a kir. erdőfelügyelőség évről-évre fog meggyőződést szerezni.

A pénzzutalmak kiosztásánál az állandó gondozás és üzembentartás mérve mellett figyelembe vétetnek a birtokos vagyoni viszonyai is.

Az odaitélt pénzzutalom egy harmadrésze a csemetekert kezelőjét fogja illetni.

A telepített csemetekerteket minden év július hó 1-eig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségénél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő csemetekerttel a kezelő erdőtiszt, gazdatiszt, vagy erdőőr, gazda stb., valamint a beerdősitendő terület bérlője is, de nevezettek pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos írásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul.

A pályázati kérvényben a csemetekert fekvését (község, dűlő, helyrajzi szám) és kiterjedését meg kell jelölni.

Budapest, 1914. évi május hóban.

M. kir. földmivvelésügyi miniszter.



KÜLÖNFÉLÉK.

Halálozás. Homoródszentpáli *Szentpály* Kázmér osztr.-magy. államvasutársasági erdőfelügyelő, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja f. évi június hó 8-án Oraviczabányán elhunyt. *Béke hamvaira!*

Tölgyerdők pusztulása. Az erdészeti szakirodalom szerint rovarpusztítás, széltörés stb. eddig csak a kisebb visszaserzőképes-

séggel bíró tűlevelű fákra és az ilyen fákból álló erdőkre voltak végzetes, pusztuló hatással. Arról, hogy lomblevelű fákból álló nagyobb erdőrészek valami ilyenemű elemi csapás folytán teljesen elpusztultak volna, hallani mindeddig nem igen lehetett, ilyenről szaktársaimat most, sajnos, értesítenem kell.

Baranya vármegye délkeleti részének sikvidéki erdeiben, melyek Frigyes kir. herczeg bellyei, Schaumburg-Lippe herczeg dárdái és gróf Benyovszky siklósi uradalmaihoz tartoznak, továbbá Siklós nagyközség és a mattyi volt urbéresék tulajdonát képező erdőkben az 1913. évben helyenkint oly foku hernyórágás fordult elő, hogy a fák teljes lombozatukat elvesztették. A rágás befejezése, tehát a hernyók bebábozása után június hó végével az ujonnan kifakadó lombozatot a tölgyfákon, főleg az elegyetlen tölgyesekben azután a lisztharmat (*Oidium quercinum*) lepte el, a fiatal még fejletlen leveleket és hajtásokat elsorvasztotta, tönkretette. Egyes fiatal, 5—15 éves tölgyesekben az első levélhajtásokat a késői fagy, a másikat pedig a lisztharmat tette tönkre. Ezen elemi csapások találkozása folytán a fák az egész éven át légző és a nedvességet elpárologtató szerveiktől, a levelektől megfosztva lévén, megfulladtak, mintegy 500 kat. hold kiterjedésű legnagyobb-részt 30—60 éves, kisebb részben 5—15 éves tölgyerdő teljesen kiszáradt és sürgősen tarra lesz vágandó.

Ennél azonban sokkal nagyobb veszedelem fenyegeti ezen erdőket a folyó 1914. évben, amennyiben a lombfák leveleit pusztító különböző fajú hernyó a múlt évinél sokkal nagyobb mértékben és sokkal nagyobb területen, mintegy 11.000 kat. holdon lépett fel, ezenfelül a május elején volt igen erős fagy a tölgyfiatalosok leveleit és friss hajtásait legnagyobbbrészt elpusztította, a lisztharmat máris mutatkozik, a csapadékdus időjárás folytán bizonyosan el fog hatalmasodni, mindezek folytán félok, hogy ezer és ezer hold kiterjedésű, különböző koru tölgyerdő még a folyó évben teljesen ki fog száradni. Már most is meg lehet állapítani, hogy az idei fagy és az utána következő hernyórágás folytán lombozatuktól kétszer is megfosztott tölgyfák többé levelet hajtani nem fognak, már most száradásnak indultak.

Legnagyobb mértékben az „*Ocneria dispar*“ hernyójának előfordulása állapítottatott meg, ezenkívül kisebb-nagyobb mennyiség-

ben előfordultak még a „*Gastropacha neustria*“, a „*Porthesia chrisorrhoea*“, az araszolók közül a „*Hibernia defoliaria*“ és a „*Cheimatobia brumata*“.

Tudomásom szerint első ízben az 1910. és 1911. években fordult elő ez a baj a nagyváradi latin szertartású püspökség biharvármegyei béli és ökrösi, továbbá Zágráb vármegyében Frigyes kir. herczeg topolováci és Thurn és Taxis herczeg lekeniki uradalmaiban, sehol sem azonban oly nagy mértékben, mint az most Baranya vármegyében mutatkozik.

A hernyóknak ily óriási mennyisége és a megtámadott területek ily nagy kiterjedése mellett a hernyóknak mesterséges elpusztításáról természetesen szó sem lehetett, az egyedül célhoz vezető védekezési mód a jelen esetben a hernyók által nagy mértékben megtámadott erdőrészek elszigetelése azoktól az erdőrészektől, melyekbe a hernyó vagy egyáltalában nem, vagy még csak kisebb számban vándorol át. Az ezen erdőrészeket elhatároló utakon és nyiladékokon, vagy az ezen célból újonnan kivágott nyiladékokon mintegy 30 *cm* széles ugynevezett cserkészutak létesítettek, azok minden fűtől és gáztól megtisztítottak, az ut közepére két egymáshoz fektetett nád- vagy czirokszál, esetleg farud fektetett és megerősített s ezen több kilométer hosszú folytatólagos vonal hernyóenyvvel vastagon bekenetett. Ezenkívül hernyóenyvgyűrűkkel ellátott 10—15 méter széles elszigetelő pászták is alkalmaztattak.

Az araszoló lepkék földön levő bábjainak pusztítása céljából az illető erdőrészek júliustól októberig sertésekkel fognak legeltetni, a legveszedelmesebb elemi csapás, a bajnak tulajdonképeni okozója, a liztharmat ellen a fiatalabb tölgyesek kénporral fognak permeteztetni, természetesen csak azok, melyek koronája a permetezéssel még elérhető. Az „*Ocneria dispar*“ petecsomói a tél folyamán karbolineummal fognak pusztíttatni.

Az elszigeteléssel való védekezéstről már most is megállapítható, hogy ott, ahol az enyv vastagon alkalmaztatott, az eső által elmosva megújított s az elszigetelő ut állandóan és gondosan minden lehulló levéltől tisztán tartatott — sikerrel járt, a nyiladék egyik oldalán levő erdő lombozata a hernyók által teljesen le van rágva, míg a másik, elszigetelt oldalán a lombozat ép és teljes. Ellenben, ahol az elszigetelő út különösen a magasabb

fákról a hernyórágás folytán sűrűn lehulló levélrészektől tisztán tartható nem volt, ott a hernyók a lehullott leveleket hidnak használva, tömegesen áttörtek a védelmi vonalon.

Ezen igen komoly és úgy látszik nem mulólagos új veszedelemről ezuttal csupán rövid értesítést adok, kötelességemnek fogom azonban tartani, hogy annak idején ezen baj lefolyásának minden részletéről, az alkalmazott védekezési intézkedések részleteiről és eredményeiről szaktársaimat e lap hasábjain értesítem.

Pánczél Ottó.

A sávós tölgybogár (*Coraebus bifasciatus*) ezidei fellépése.

A sávós tölgybogár a folyó évben Bars, Nyitra és Pozsony vármegyékben az 1912. évinél nagyobb mértékben lépett fel. Bars vármegyében fellépése ugyan közepes, de Nyitra vármegyében Nyitragerencséren és Pozsony vármegyében Limpakon a megjelenés oly mérvű, hogy ilyen eddigelé itt nem tapasztaltattott.

Nyitragerencséren az esztergomi főkáptalan kérgező üzembem kezelt tölgyсарjerdejének legidősebb, husz éves állományaiban oly mértékű a fellépte, hogy talán nincs is törzs, amelyen legalább egy, de néhol 6—8 száraz ág nem mutatná jelenlétét. A kérdéses erdő éppen úgy, mint a limpaki erdő déli fekvésű, tehát a bogár a nap melegének legjobban kitett lejtőkön fordul elő leginkább. Fialatosban előfordulása ritka. Csakis az idősebb állományokban található, de ott az erdő szélén épp úgy, mint közepén. A nyitragerencséri fellépés határozottan káros, mivel ugyszólván tönkretette a huszéves erdőrészt.

Junius hó 5-iki kiszállásomkor a bogár báb alakban volt az ágakban található. Az ág letörésénél a báb vagy az ágban a halálgyűrű felett, ritkán a halálgyűrű alatt a csonkban volt fellelhető. A báb oly érzékeny és gyenge volt, hogy egy kis rázásra megrepedt és elpusztult. Ebből következtethető, hogy az egyedüli irtási mód az elszáradt ágaknak junius hó 1—15. közötti letörése, mivel akkor a gyenge báb vagy a letörésnél, vagy pedig az ágban, vagy a csonkban a levegő változása folytán pusztul el. Nyitragerencséren, hol a fa nagy értékkel bír — nép a letört ágakért teljesíti az irást —, tehát itt igazán költségmentes és hogy eredménye is lesz, az valószínű.

Igen érdekes megfigyelést tettem a halálgyűrű készitési idejére

nézve. Az ágak vagy rügyfakadás előtt, vagy a rügyfakadás kezdetén, vagy már a levelek teljes kifejlődése után száradtak el. Ebből következtethető, hogy a halálgyűrűt a sávós tölgybogár álczája nemcsak a rügyfakadás után, hanem még annak előtte is készíti, aszerint, amint bábképződésre érett volt, vagy sem. A halálgyűrű elkészítése után történik mindenkor a bebábozás és így fentiek szerint a bogár repülési idejében is lehet 1—2 hét az eltérés.

Minthogy a bogár fellépése a múlt évben ugyszólván nem volt megállapítható és mivel az erdészeti központi kísérleti állomás, valamint az állami rovar-tani állomás vezetőjével történt 1912. évi kiszállásom idejében tapasztaltak után csakis ez évben, tehát két évre rá lépett fel ismét a sávós tölgybogár nagyobb mértékben, ennél fogva teljesen biztosan állítható, hogy a *Coraebus bifasciatus* két évig fejlődik.

Az irtás ott, ahol a bogár idősebb állományokban fordul elő, az elszáradt ágak letörésével csakis akkor eszközölhető, ha a napszám igen alacsony, vagy pedig ott, ahol azt a nép az ágak fejében teljesíti, de másutt igen költséges és nem áll arányban az elérendő sikerrel. Az irtás más módja eddig nem ismeretes, mert a sávós tölgybogár álczája védett helyen van és azt sem a madarak, sem betegségek, sem rovarok meg nem támadhatják, az ember pedig csak akkor veszi észre jelenlétét, amikor a károsítás már megtörtént.

A bogár maga, mint minden buprestida, virágon kell hogy előforduljon, de eddigelé még a szabadban nem fogta virágon egy szakember sem és így nem tudni, hogy milyen virágon szeret tartózkodni? Ha ez ismeretes lesz, úgy talán a virágokon gyűjthető és pusztítható lesz a bogár, addigra azonban csakis az ágletérés, a megtámadott területeknek teljes letarolása és a fanem-változtatás járhatnak sikerrel. *Matusovits Péter.*

Jegyzetek az időjárásról. A folyó év eddig elmúlt napjai alig modhatók a megszokottaknak. Az Alföldön ritkán van olyan tartós hideg, mint aminő január utolsó harmadát s az egész február hónapot jellegezte.

A negyvenévi átlagon Szegeden januárban —3·2, február hónapban —2·8 C fokkal maradt alul a hőmérő.

A hómérő legjobban alásülyedt január 28-án hajnalban, mikor is —20·2 C fokot mutatott.

A fentemlített állandó és nagy hidegnek hatása azonban sem a talajon, sem az azt fedő növényeken kellőleg nem érvényesülhetett, mert az elég magas s meglehetősen arányosan elosztott hótakaró mint rossz hővezető megvédte az alatta lévő növényeket.

E télen az őszi szántások sokkal kevésbé porhanyósodtak meg, mint más évben vékonyabb hótakaró és kisebb hősülyedés mellett. Általános volt a panasz, hogy az őszi gőzekezántások itt az Alföldön igen rossz munkálatauk voltak a tavasszal. Egyébként a fagy porlasztó hatására hátrányos befolyással volt a deczemberi szárazság is. A növények oly jól teleltek a nagy hó alatt, hogy a legelő zöldülése a szokottnál majd egy héttel előbb indult meg.

A *Crocus variegatus* és *Bulbocodium ruthenicum* 6 nappal előbb viritott, mint a múlt évben. Előbbiből márczius hó 8-án, utóbbiból 9-én találtam az első virágokat; a *Senecio vulgaris* pedig már márczius hó 4-én viritott.

Potentilla arenaria virágját márczius hó 17., *Caltha palustris* és *Gagea pusilla* virágját márczius hó 19-én leltem a legelsőt.

A földi eper (*Fragaria vesca* L.) olyan jól telelt át a hó alatt, hogy márczius hó 18-án szórványosan virág volt található rajta.

A *Carex stenophilla*, mely a magasabb és soványabb homokterületek pázsitjának fő alkotórésze, szintén már márczius hó 26-án viritani kezdett.

Adonis vernalis igen szép szalmasárga virágjával már márczius 26-án élénkítette a szabadkai közlegelő erőteljes s kötöttebb részeit.

500 év óta gyógyítanak csuzeit, köszvényt, ischiast stb.

Trencsénteplicz

radioaktív kénes hőforrásai és iszapfürdői. Szállodák fürdőkkel egybeépítve, azéri egész éven át nyitva. Hidegvizgyógyintézet. Diétetikus konyha. *Uj fürdők. Uj szállodák. Uj iszapfürdők.* Házikurához: Kénes iszap- és vizszétküldés.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai és azok hozzátartozói a június 15-től szeptember 1-ig terjedő idő kivételével napi 8 koronáért szobát, ellátást, fürdő- vagy iszapkezelést kapnak. Aki ezt a kedvezményt nem veszi igénybe, de a fürdőigazgatóság házaiban lakik, a lakásnál és fürdőknél 50% kedvezmény élvez. Iszapszétküldésnél 10%.

Igen szépen haladt előre a fatenyészet is. A fehérfenyőfajmag április 5-én már kezdett hullani, három nappal előbb, mint múlt évben.

A legszebb reményeket táplálta a gazda, melyek a május 3-iki és 4-iki rendkívüli hőszüvelyés folytán szertefoszlottak.

Előbb említett első napon a hőmérő a föld fölött 5 cm-nyire -2 C^0 , 150 cm magasan $+0.3\text{ C}$, míg második napon ugyan-csak 5 cm-nyi magasságban -6.6 C , 150 cm magasságban pedig -1.2 C^0 -ra süllyedt le.

Előbbi hőszüvelyések mellett, a maximum a napon május 3-án 41.6 C , 4-én 44 C^0 volt.

Előbb említett nagy lehülés a már levelezésben levő erdei fákra — a nyírfát kivéve — káros hatással volt. A gyenge levelek, aszerint, amint a fák magasabb kitétebb, vagy hideg lapályokban voltak, többé vagy kevésbé elfagytak.

A 3—4 éves amerikai kőrisek teljesen elfagytak, míg a velük elegendően levő fehérfenyőfák levelecskéi csak mintegy méternyi magasságig fagytak le; ugyanígy mutatkozott a fagykár fekete-, kanadai és jegenye nyárfácskákon.

Gleditsia amorphia és magas kőris szintén elfagytak, de legáltalánosabb volt a fagykár az ákáczosokban, mert itt a füves hideg lapályokban 2.5 m magasságban is volt észlelhető; ellenben a szélnek jobban kitétt csupasz buczkás részeken helyenként alig volt fagykár észlelhető.

Az ákáczmagtermésben a fagy azonban semmi észrevehető kárt nem tett.

Feketefenyőcsemetéiken Szabadka határában a tölgyfási 2 éves magvetésben állapítható meg kisebb fagykár, hol a csemeték csucsrügyének hegyét csipte meg a hideg. Igen kis mértékben ilyenmü károsítás néhol a kiültetelt csemetéknél is észlelhető volt.

Gyümölcsben fagykár észlelhető az őszi- és kajszinbaraczknál, de nem általánosan; ellenben a szőlő Szeged-Alsótanyán, Pusztamérgesben legnagyobb részben elfagyott. Kultivált növények közül a burgonya, kukoricza, árpa és rozs fagyott el a hideg laposokban.

A vadnövények elég jól állták a fagyot, a hideg káros hatását

csak *Cynoglossum officinale* L. alsó leveleinek nyelén találtam és az *Andropogon Grillus* levél hegyein, míg a *Cynanchum Vincetoxicum* teljesen lefagyott.

Szeged, 1914. évi május hó 21-én.

Kiss Ferencz.

A georghofi tuskóirtás, amelyről az Erd. Lapok f. é. IV. számában megemlékezés történt, immár befejezést nyert és költségére nézve pontos adatok állanak rendelkezésre. Míg kézi erővel a 76 kat. holdnyi irtás több évet és igen nagy költséget igényelt volna, addig a Dynamit Nobel r.-t. Astralit nevű veszélytelen robbantó anyagával villanyos gyújtás mellett ez a terület a tél folyamán teljesen irtatott, úgy hogy tavasszal tengerivel már be volt vethető, ami már magában véve nagy pénzügyi előnyt jelent. Az irtás költsége kat. holdanként 130 K volt, ami bizonyára kevésnek mondható, ha megtudjuk, hogy egy holdon átlag 72 drb 80 cm körüli átmérővel biró tuskó volt.

PÖSTYÉN

ma már kettős fogalom.



1. Hires iszapforrásai csusz-, köszvényeseteiben az egész világon elismert páratlan gyógyhatásuak.

2. Kitűnően felszerelt hideggyógyintézetében neuraszténiák, szívbajok pompás eredménnyel kezelhetők. 1912-ben 18.000 fürdővendég. Télen nyáron nyitva. Felvilágosítást nyújt a

Fürdőigazgatóság.

Egyesületünk tagjai utalvány alapján
:: kedvezményben részesülnek. ::

Bővebbet az elnökségnél.

Gyógykezelési kedvezmény Pöstyénben. Dr. Weltmann M. a köszvényes, csuzos és neuralgiás bántalmak szakorvosa Pöstyénben egyesületi tagjainknak 50%-os, vagyontalanoknak pedig díjmentes gyógykezelést ajánlott fel.

Elszámolás a Mensa Academica czéljaira befolyt adományokról. A főiskolai Mensa Academica Egyesület elnöksége őszinte és hálás köszönetének kifejezésével ujabban a következő adományokat nyugtázza: Selmeczi Népbank 50 K, Selmeczi Takarékpénztár 50 K, Selmezbányai Kereskedelmi és Hitelintézet 25 K, Selmezbányai Atlétikai Klub 250 K, folyó évi államségély I. részlete 1000 K.

Az elnökség.



VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtiszti létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

Földmivelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Koppányi* Lajos és *Dióssy* Dezső erdőszámtanácsosoknak a főerdőszámtanácsosi czímet és jelleget díjmentesen adományozom.

Kelt Bécsben, 1914. évi június 5-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

BÁRÓ GHILLÁNY IMRE s. k.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Kende* Dániel m. kir. erdőtanácsost, sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak elismerése mellett, saját kérelmére nyugalomba helyezte.

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Draskovich* József m. kir. főerdőmérnököt Rezsőpartról Lippára (ellenörködőnek), *Lengyel* Viktor m. kir. erdőmérnököt Benesházáról Besztercebányára (központi szolgálathoz), *Szilvay* József m. kir. segéderdőmérnököt pedig Orsováról Rezsőpartra (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter áthelyezte *Kovássy* Kálmán m. kir. erdőmérnököt Körösmezőről Máramarosszigetre (ellenörködőnek), *Jonásch* Kornél m. kir. segéderdőmérnököt pedig Máramarosszigetről Körösmezőre (mezőhát erdőgondnoknak).

*